

CHĚCZ

DODÓVK „ZRZESZĚ KASZĚRSKJI” DLŌ KASZĚBSKII RODZENĚ

Rok III. Vejevovo, sobota, 4 stecznjika 1947 r. Nr. 1

NA NIEDZIELĚ, IMIENIA JEZUS

EWANGĚLIA

według św. Łukasza II 21

A gdy spełniło się ósm dni, izby obrzezano Dzieciątko, nazwano jest imię jego Jezus, które było nazwano od Anioła pierwej, niżli się w żywocie poczęło.

NA II NIEDZIELĚ PO BOŻEM

NARODZENIU

EWANGĚLIA

według św. Mateusza II - 19-23

A gdy Herod umarł, oto Anioł Pański ukazał się we śnie Józefowi w Egipcie, mówiąc: Wstań, a weźmij dziecię i matkę jego, a idź do ziemi Izraelskiej, albowiem pomarli, którzy duszy dziecięcej szukali. Który wstawszy, wziął dziecię i matkę jego, i przyszedł do ziemi Izraelskiej. A usłyszawszy, iż Arsto Heroda, ojca swego, bał się tam iść, a chelaus królował w Żydowskiej ziemi mianapomniony we śnie wstąpił w strony Galilejskie. A przyszedłszy mieszkał w mieście, które zowią Nazaret, aby się wypełniło, co rzeczone jest przez proroki, iż Nazarejskim będzie nazwany.

A. Labuda

SZCZEPY POMORSKIE

Historia mówi o szczepach pomorskich. Nietrudno je wyliczyć i ich siedziby określić. Najważniejsze z nich są: Wolinianie, Kaszubi, Słowińcy, Krajniacy, Pomezanie i Pogezanie. Wolinianie znani są w dziejach jako sławni żeglarze. Sagi duńskie pełne są ich wspomnień. O stolicy Wolinie, dzisiaj małej miejscinie pisze w X. wieku sławny podróżnik Ibrahim Ibn Jakub: „Jest to niezawodnie największe miasto, jakie Europa w sobie mieści”.

Nazwę Kaszubów wyprowadza Tomasz Kantzów w swej „Pomeranii” od „kasac gube” czyli od układania fałdów sukni, noszonej w średnich wiekach przez Kaszubów. Znacze-

nie tej nazwy naukowo nie jest do tej pory wyjaśnione, pewnem jedynie jest, że oznacza ona szczep u dawnych Pomorzan. Jest to nazwa chlubna, gdyż książęta pomorscy w XIII i XIV wieku używali na swoich pieczęciach tytułu książąt Kaszubów. Kaszubi pierwotnie zamieszkiwali dorzecze rzeki Parsanty. Ich stolicą było miasto Belgard. Nazwa Kaszubów (według Lorentza) przeniesiona została z zachodu na wschód i stała się w okolicach Gdańska powszechną dopiero w XIV wieku. Prof. Rudnicki (w broszurze Pomorze i Pomorzanie) uważa, że przesunięcia nazwy Kaszubów dokonano w czasach, kiedy to na skutek wzmożonego parcia na wschód, Niemcy w rodzaju Henryka Lwa i Albrechta Niedźwiedzia wyrzucali rycerzy ze swoich ziem ojczyстых. Uchodźcy osiedlali się u swoich pobratymców na nieurodzajnych glebach dzisiejszych Kaszub. Oni to przynieśli nazwę Kaszubów pod Gdańsk.

Najstarsza nazwa naszych przodków jest niewątpliwie — Słowińcy. Obejmowała ona kiedyś tereny północnego Pomorza na wschód od Kaszubów belgardzkich. Rozległe ziemie, zamieszkałe kiedyś przez Słowińców, skurczyły się na przestrzeni wieków do kilkanaście wiosek w dzisiejszym powiecie lęborskim. Zaledwie kilka set tych bohaterkich autochtonów przetrwało niewolę i ucisk germański do dnia dzisiejszego.

Krajna — to ziemia nadnotecka na wschód od Ziemi Luboskiej położona. Główne jej grody były: Wyszogród (w okolicy Fordonu), Nakło, Czarnków, Santok i Ujście.

Pomezania leży na wschód od Wisły i Nogatu między rzeką Osą i Zalewem Wiślanym. Dalej na wschód leży Pogezania. Będziemy bliscy prawdy porównując Pomezanie z ziemią Malborską, a Pogezanie z ziemią Elbląską. Na początku XIII wieku zdobył te ziemie Świętopełk II. na Prusach. Posunął się aż po półwysp Kuroński. Ziemie te występują na widownię historyczną jako tereny sporne między książętami gdańskimi i Staroprusami. Zajęcie ich przez Świętopełka było jedną z bezpośrednich przyczyn sprawdzenia przez Konrada Mazowieckiego Krzyżaków.

A. Labuda

NAZWISKA

KOLBERG i SZUTENBERG

U ujścia rzeki Parsanty leży miasto Kołobrzeg. Jest to jedna z najstarszych miejscowości na Pomorzu Zachodnim. W roku 1000 założył Bolesław Chrobry tamże pierwsze biskupstwo pomorskie. Właściwe brzmienie nazwy tego miasta jest **Kolberg**. W tej formie odpowiada dawnej pomorszczyźnie i dzisiejszej mowie kaszubskiej. Wyraz ten składa się z przyimka **kol** i rzeczownika **berg**. Kol znaczy przy, koło, blisko i jest dzisiaj jeszcze u Kaszubów żywotne, np. kol njego, kol morza, kol checzy. Rzeczownik **berg** nie ma nic wspólnego z niemiecką górą (**Berg**), ale oznacza brzeg, podobnie jak u Rosjan dzisiaj jeszcze **bereg**. Nazwa miasta Kolberg jak i nazwisko od niego wzięte jest w swej formie czysto słowiańskie.

Podobnie ma się rzecz z nazwiskiem **Szutenberg**. Przymiotnik **szuten** występuje dziś na Kaszubach w formie **szętni** i znaczy tyle, co goły, pusty, np. szętné pole, szętnô góra, szętopjerz (nietopierz) czyli bezpióry; **Szętnice**, mieszkańcy czystych pól w okolicach Gostomia w powiecie kartuskim. Nazwisko Szutenberg znaczy więc tyle, co czysty brzeg, jest czysto słowiańskiego pochodzenia i bardzo stare, starsze bowiem od czasów, w których prasłowiańskie u przeszło u Lechitów w nosową samogłoskę.

PIEŚŃ TJUCZEWA

W połowie ubiegłego stulecia działał na Pomorzu Florian Cejnowa. Położył on podwaliny naszej ideologii i był niestrudzonym krzewicielem idei wszechsłowiańskiej. Gdy odwiedzał młodzież gimnazjalną w Chojnicach, śpiewano na schadzkiach pieśń Tjutczewa. Oto jej tekst w przekładzie Cejnowy:

Vjecznje žec nom v rozlăczenju?
Ju pora wodecknjenjô.
Njech svoj svemu podô rękę —
Svojim krevnim, przêjancelom.

Vjekji më slepemi belë,
Godni poletovanjô.
Më błădzelë, błăkelë sę
Po różnych svjata stronach.

Przêtrafjiło sę kjejkolvjek
Zetknać jeden z dregjim
La sę krev stremjenjami,
Mjecz przërodną przeszeł pjers.

Davne njenavjiscë semję
Przënjosiło stokratni plon,
Przepadło njejedno plemję,
Abo wëdrovało v svjat.

Jinovjercë, cezozemcë
Svarzelë ë gnjetlë nas:

Jednych Njemc vënarodovjel,
Dregjih Terczin splegavjel.

Ale vstrzod ti nocë cemni
Tę na Pragkjich pagórkach
Skromną ręką maż cerplevi
Blizë wosvjetleł dlo nas.

Ah, jakjimi to promjenjami
Kraje nasze zabłëšlë!
Zajasnja tu przed woczima
Słowjańskô zemja całô.

Góre, puszcze ë pomorza
Dzeń cedovni wosvjecel,
Wod Nevë do Czarnogorza
Wod Łabë do Wurala.

Rozvjidnja sę v Varszavje,
Kjijov wocze wotvorzeł,
A do Moskvë złotoglove
Viszhrad zos przemovjel.

Rodzimigo słowa brzmjenja
Stałë sę pojętni nom,
Na javje vjidzą to vnukji
Wo czym sniło sę wojcom.

POVJOSTKA

Jeden gbur mjoł knopa do gësi pasenjô najëti. Na svjëtô Sévni go posłoł do pjeckarza za kołoczami. Knop szed i zgubił wob drogę pjenjadze. Sod so tede przë drodze i zaczął barzo płakac. Tej przëszed do nje dregji knop i rzek:

— Jô tobje przënjeseć kołoczci, kuli të le chcesz. Knop mu doł koszik a ten mu przënjos końskjih szemlov. Knop szed dodom a wodoł je zamjast kołoczci. Gbur poczał barzo na nje vadzec, vzał povroz i zbjił go decht belno. Tej mu doł koszik i rzek:

— Teru bjej, a szekej za pjenjadzami!

Ale knop so bojoł gbura i szed v las. Leg so pod chojną i wusnał głëbok. Jak porene wodeck a koszik vzał, beł won barzo cëżkji. Zazdrzoł v njen i wuzdrzoł zamjast szemlov grëdi złoto. Ten dregji knop, co jemu te szemle mjoł doni — to beło krosnjë.

Povjostka ta gononô v Goscecenje.

PRZYSŁOWIA

Gdy v dzień Adama, Ewy mróz i pięknie,
zima wczëśnie pëknie.

To, co zamoczysz v Adwencie,
nie zdobëdziesz po świëcie.

Wilja piękna, jutrzienka jasna,
bëdzie stodoła za ciasna.

Boże Narodzenie po lodzie,
Wielkanoc po wodzie.

Mroźny grudzień, wiele śniegu,
żyzny roczek bëdzie v biegu.

KALENDARZ NA ROK 1947

STYCZEN	LUTY	MARZEC	KWIECIEŃ	MAJ	CZERWIEC
<p>1 S Nowy Rok</p> <p>2 C Makarego</p> <p>3 P + Genowefy</p> <p>4 S Tytusa b. m.</p> <p>5 N N. Im. Jezus</p> <p>6 P 3-ch Króli</p> <p>7 W Lucjusza</p> <p>8 S Seweryna</p> <p>9 C Marcjanny</p> <p>10 P + Jana Dobr.</p> <p>11 S Hygina pap.</p> <p>12 N 1 po 3 Kr.</p> <p>13 P 40 zóh. m.</p> <p>14 W Hilarego</p> <p>15 S Pawła I p.</p> <p>16 C Marcelego</p> <p>17 P + Anton. op.</p> <p>18 S Kat. św. P.</p> <p>19 N 2 po 3 Kr.</p> <p>20 P Fab. i Seb.</p> <p>21 W Agnieszki</p> <p>22 S Wincent. m.</p> <p>23 C Zasl. NMP.</p> <p>24 P + Tymot. m.</p> <p>25 S Nawr. św. P.</p> <p>26 N 3 po 3 Kr.</p> <p>27 P Jana Chryz.</p> <p>28 W Walerego</p> <p>29 S Franc. Salez.</p> <p>30 C Martyny m.</p> <p>31 P + Jana Bosk.</p>	<p>1 S Ignacego</p> <p>2 N Starozap.</p> <p>3 P Błazeja</p> <p>4 W Andrzeja</p> <p>5 S Agaty p. m.</p> <p>6 C Tytusa b.</p> <p>7 P + Romualda</p> <p>8 S Jana z M.</p> <p>9 N Mięsup.</p> <p>10 P Scholastyki</p> <p>11 W Zj. M. B. L.</p> <p>12 S 7 Zał. Serw.</p> <p>13 C Grzegorza II</p> <p>14 P + Walentego</p> <p>15 S Faustyna</p> <p>16 N Zapustna</p> <p>17 P Juliana</p> <p>18 W Symeona m.</p> <p>19 S + Popielec</p> <p>20 C Eleuteriusza</p> <p>21 P + Feliksa</p> <p>22 S + Malgożaty</p> <p>23 N Wstępna</p> <p>24 P Macieja Ap.</p> <p>25 W Cezariusza</p> <p>26 S + Suche dni</p> <p>27 C Anastazii</p> <p>28 P + Suche dni</p>	<p>1 S + Suche dni</p> <p>2 N Sucha</p> <p>3 P Kunegundy</p> <p>4 W Kazimierza</p> <p>5 S Jana od Krz.</p> <p>6 C Felicyty</p> <p>7 P + Tomasza</p> <p>8 S + Winc. K.</p> <p>9 N Głucha</p> <p>10 P 40 Męcz. z S.</p> <p>11 W Konstant.</p> <p>12 S Grzeg. W. p.</p> <p>13 C Krystyny</p> <p>14 P + Matyldy k.</p> <p>15 S + Klemensa</p> <p>16 N Środopust.</p> <p>17 P Patrycego</p> <p>18 W Cyryla</p> <p>19 S Jozefa</p> <p>20 C Eufemii m.</p> <p>21 P + Benedykta</p> <p>22 S + Katarzyny</p> <p>23 N Czarna</p> <p>24 P Gabriela</p> <p>25 W Zw. NMP.</p> <p>26 S Tekli</p> <p>27 C Jana Dam.</p> <p>28 P + M. B. Bol.</p> <p>29 S + Eustaziusza</p> <p>30 N Palmowa</p> <p>31 P Balbiny</p>	<p>1 W Hugona b.</p> <p>2 S Franc. z P.</p> <p>3 C W. Czwartek</p> <p>P + W. Piątek</p> <p>5 S + W. Sobota</p> <p>6 N Wielkanoc</p> <p>7 P Pon. Wielk.</p> <p>8 W Dionizego b.</p> <p>9 S Marii Kleof.</p> <p>10 C Ezechiela pr.</p> <p>11 P + Leona</p> <p>12 S Juliusza pap.</p> <p>13 N Przewodnia</p> <p>14 P Justyna m.</p> <p>15 W Anast. m.</p> <p>16 S Benedykta</p> <p>17 C Aniceta pap.</p> <p>18 P + Apolon. m.</p> <p>19 S Jerzego b. m.</p> <p>20 N 2 po Wielk.</p> <p>21 P Anzelma</p> <p>22 W Sotera póp.</p> <p>23 S Wojciecha</p> <p>24 C Fidelisa</p> <p>25 P + Marka Ew.</p> <p>26 S Kleta</p> <p>27 N 3 po Wielk.</p> <p>28 P Pawła od K.</p> <p>29 W Piotra z W.</p> <p>30 S Katarzyny</p>	<p>1 C Filipa</p> <p>2 P + Atanazego</p> <p>3 S Kr. Kor. P.</p> <p>4 N 4 po Wielk.</p> <p>5 P Piusa V pap.</p> <p>6 W Jana w Ol.</p> <p>7 S Floriana m.</p> <p>8 C Stanisława</p> <p>9 P + Grzegorza</p> <p>10 S Izydora roln.</p> <p>11 N 5 po Wielk.</p> <p>12 P Dni Krzyż.</p> <p>13 W Dni Krzyż.</p> <p>14 S Dni Krzyż.</p> <p>15 C Wnieb. P.</p> <p>16 P + Andr. B.</p> <p>17 S Paschalisa</p> <p>18 N 6 po Wielk.</p> <p>19 P Piotra Cel.</p> <p>20 W Bernard.</p> <p>21 S Tymoteusza</p> <p>22 C Julii p. m.</p> <p>23 P + Dezyder.</p> <p>24 S + Wig. NMP.</p> <p>25 N Zesł. D. Św.</p> <p>26 P Pon. świąt.</p> <p>27 W Bedy w.d.K.</p> <p>28 S + Suche dni</p> <p>29 C M. Magdal.</p> <p>30 P + Suche dni</p> <p>31 S + Suche dni</p>	<p>1 N Tr. Przen.</p> <p>2 P Sadoła</p> <p>3 W Klotyldy p.</p> <p>4 S Franc. Carac.</p> <p>5 C Boże Ciało</p> <p>6 P + Norebrta</p> <p>7 S Roberta op.</p> <p>8 N 2 po Z. Św.</p> <p>9 P Felicjana m.</p> <p>10 W Małgorz. kr.</p> <p>11 S Barnaby Ap.</p> <p>12 C Onufrego w.</p> <p>13 P + N. Serca J.</p> <p>14 S Bazylego</p> <p>15 N 3 po Z. Św.</p> <p>16 P Jana Franc.</p> <p>17 W Marcjana m.</p> <p>18 S Efrema diak.</p> <p>19 C Gerwazego</p> <p>20 P + Sylwer.</p> <p>21 S Alojzego</p> <p>22 N 4 po Z. Św.</p> <p>23 P Zenona m.</p> <p>24 W N. s. J. Ch.</p> <p>25 S Wilhelma op.</p> <p>26 C Jana i Pawła</p> <p>27 P + Władysł.</p> <p>28 S Ireneusza b.</p> <p>29 N Piotra i Paw.</p> <p>30 P Wsp. s. Paw.</p>

»Zrzesz Koszëbskô« - Wejherowo

RYNEK 7

SKRYTKA POCZTOWA 30

TELEFON 68

KALENDARZ NA ROK 1947

LIPIEC	SIERPIEŃ	WRZESIEŃ	PAŹDZIERNIK	LISTOPAD	GRUDZIEŃ
1 W P. Krwił. P. J. 2 S Naw. NMP. 3 C Anatola b. 4 P + Teodora b. 5 S Antoniego 6 N 6 po Z. \$w. 7 Cyryla i Met. 8 W Elżbiety kr. 9 S Weroniki p. 10 C 7 Br. Męcz. 11 P + Piusa I p. 12 S Jana Gwałb. 13 N 7 po Z. \$w. 14 P Bonawent. 15 W Henryka 16 S M. B. Szkap. 17 C Aleksiego w. 18 P + Symona 19 S Winc. a Paul. 20 N 8 po Z. \$w. 21 P Praksedy p. 22 W Dz. Odrodz. 23 S Apolinarego 24 C Kuneg. kr. 25 P + Jakuba A. 26 S Anny	1 P + Piot. w ok. 2 S NMP. An. 3 N 10 po Z. \$w. 4 P Dominika w. 5 W NMP. Śnież. 6 S Przem. P. 7 C Kajemana w. 8 P + Cyriaka 9 S Romana m. 10 N 11 po Z. \$w. 11 P Zuzanny m. 12 W Klary p. 13 S Hipolita 14 C + Wig. Alfr. 15 P Wnieb. MP. 16 S Joachima 17 N 12 po Z. \$w. 18 P Heleny 19 W Ludwika 20 S Bernarda 21 C Joanny Fr. 22 P + Niep. S. M. 23 S Filipa Benic. 24 N 13 po Z. \$w. 25 P Ludwika kr. 26 W M.B. Częst. 27 S Józefa Kal. 28 C Augustyna 29 P + Sc. 6. Jana 30 S Róży Lim. 31 N 14 po Z. \$w.	1 P Idziego op. 2 W Stefana kr. 3 S Szymona 4 C Rozalii p. 5 P + Wawrzyńca 6 S Zachar. pr. 7 N 15 po Z. \$w. 8 P Nar. NMP. 9 W Piotra Kl. 10 S Mikołaja 11 C Prota m. 12 P + N. Im. M. 13 S Filipa m. 14 N 16 po Z. \$w. 15 P M. B. Bol. 16 W Kornel. m. 17 S + Suche dni 18 C Józefa z K. 19 P + Suche dni 20 S + Suche dni 21 N 17 po Z. \$w. 22 P Tomaszka 23 W Tekli p. m. 24 S M.B. od w. n. 25 C Ładysława 26 P + Cyprjana 27 S Kosmy 28 N 18 po Z. \$w. 29 P Michała Ar. 30 W Hieronima	1 S Remigiusza 2 C Aniol. Str. 3 P + Teresy 4 S Frac. Ser. 5 N 19 po Z. \$w. 6 NMP. Kr. Pok. 7 W M. B. Róż. 8 S Brygidy p. 9 C Ludwika 10 P + Franc. B. 11 S Emiliana m. 12 N 20 po Z. \$w. 13 P Edwarda kr. 14 W Kaliksta m. 15 S Teresy p. 16 C Gerarda 17 P + Maig. Alac. 18 S Łukasza Ew. 19 N 21 po Z. \$w. 20 P Jana Kant. 21 W Urszuli p. 22 S Korduli p. 23 C Seweryna b. 24 P + Rafala Ar. 25 S Kryspina 26 N Chr. Króla 27 P Sabiny 28 W Szymona 29 S Narcyza b. 30 C Alfonsa 31 P + Wig.	1 S W. Świętych 2 N 23 po Z. \$w. 3 P Huberta b. 4 W Karola 5 S Zachariasza 6 C Leonarda 7 P + Florencj. 8 S Godfryda b. 9 N 24 po Z. \$w. 10 P Andrzeja 11 W Marcina b. 12 S Marcina p. 13 C Stan. Koschl 14 P + Jozafata 15 S Gertudy p. 16 N 25 po Z. \$w. 17 P Salomei p. 18 W Romnaa m. 19 S Elżbiety kr. 20 C Feliksa w. 21 P + Of. NMP. 22 S Cecylii p. m. 23 N 26 po Z. \$w. 24 P Jana od K. 25 W Katarzyny 26 S Jana Berch. 27 C Obj. C. M. 28 P + Mamsweta 29 S Saturnina 30 N 1 Adwentu	1 P Elżbieta b. 2 W Bibiana p. 3 S Franc. Ksaw. 4 C Barbary m. 5 P + Saby op. 6 S Mikołaja 7 N 2 Adwentu 8 Niep. P. NMP. 9 W Leokadii m. 10 S NMP. Loret. 11 C Damazego 12 P + Aleksandra 13 S Łucji p. m. 14 N 3 Adwentu 15 P Waleriana b. 16 W Euzebiusza 17 S + Suche dni 18 C Oczek. NMP. 19 P + Suche dni 20 S + Suche dni 21 N 4 Adwentu 22 P Zenona m. 23 W Wiktorii m. 24 S + Wig. 25 C Boże Nar. 26 P Szczepana m. 27 S Jana Ap. 28 N W Okl. B. N. 29 P Tomaszka m. 30 W Eugeniusza 31 S Sylwestra

RYNEK 7

»Zrzesz Kaszëbskô« - Wejherowo

SKRYTKA POCZTOWA 30

TELEFON 68